

SATIRA PLANINSKEGA VESTNIKA

KLJUČI ZA VSA VRATA

TOM VOJVODA

V eni od najvišjih dežel v Evropi ni samo visokih gora, ampak so tudi prebivalci, ki te gore ljubijo. In kot je običaj v Evropi in nasploh, so ti prebivalci veliki ljubitelji višin, ki so pred davnimi leti ustanovili svoja planinska društva, da bi te gore še bolj ljubili, bolj spoštovali, jih naredili še bolj za svoje.

Gore so si povsod po svetu nekoliko podobne, četudi so različno visoke. Temu primerno so ljudje uredili organizacijo svojih planinskih združenj. Toda organizacija, ki je bila primerna za gore, ni bila primerna za kaj drugega v tej državi z osmimi deželami. Zato so v novejšem času prilagodili to svojo organizacijo svojim lokalnim, deželnim posebnostim in potrebam. To so storili tudi drugi in ne samo gorniki. Vse organizacije v tej deželi so dobile čudovit model in navodila ter obveznosti, kako naj se organizirajo, kako naj volijo, kako naj rotirajo vodje in vse ostalo. Večini seveda s tem ni bilo dano nič drugega, ampak razumeli so in ubogali. Dežela je nasploh posebnost, saj tri ali štiri besede nestrinjanja pomenijo zelo veliko; zato se je treba o vsem hitro dogovoriti in vse ustrezno podpreti. Včasih v tej deželi spremenijo tudi kakšni gori ime, kar pa ni nič novega in nič posebnega. Če se dogovorijo, bodo nekoč Polhograjske griče prekrstili v Dolenjsko polje — ali pa obratno. Treba se je samo dogovoriti — in tako pravzaprav že je.

Za lažje razumevanje, kako je vse enotno povezano in učinkovito, bomo uporabili nekaj primerov iz neplaninskih logov, saj so podobne rešitve razvite skoraj za vsa področja — kakor rečejo tam — družbene reprodukcije.

Tisti, ki ne živi v teh krajih, bo moral najprej doumeti zgodbo o izvolitvi miss, lepotic celega dežele, in razumeti, kako se te volitve izvedejo in kako postane dekle miss v tej deželi.

Najpomembnejši je pri tem seveda ključ — teritorialen ali drugačen, to pravzaprav ni važno; ključev imajo, kolikor hočemo. Za primer bo pa najboljši teritorialen ključ, kombiniran, na primer, z letnimi mandati. Kot povsod po svetu tudi v tej deželi volijo vsako leto miss lepote, lepotic leta. To uredijo tako, da je vse objektivno, pošteno in predvsem pravično. Pravice ne razumejo samo tako, da imaš pravico sodelovati na tekmovanjih, marveč so si sva-ri uredili tako, da imaš pravico tudi zmagati. Še več: pravica do zmage je vsaj

v določenih okoljih že postala dolžnost; zato tudi v osnovnih dokumentih zelo na široko pišejo, da je vse pravica in vse dolžnost.

Pa so tudi pri volitvah miss dežele ugotovili, da ima vsaka od osmih območnih članic te dežele pravico predlagati pa tudi dolžnost dobiti lepotic dežele v določenem času. Marljivi uradniki so sedli skupaj in določili, kako bodo volili oziroma verificirali in katera od teh dežel bo vsako leto dala lepotic celega države. Seznam so uredili po abecedi, kajti red je pomembna zadeva. Zato so šli še dalje: določili so, da bo tisto leto, ko bo na primer najbolj gorata deželna enota izbrala miss države, sosednja bolj ravninska enota določila reprezentanco v smučanju, naslednja z največ nepismenimi pa na primer najboljšega pesnika. Model je razumljiv: vsi pridejo s pravico na vrsto, dolžnost posameznih dežel, da dajo prvaka, pa ni tako neprijetna, kot je videti na prvi pogled. Način in organizacijska sredstva so seveda zapisali v statute, metodologije pa itak dobiš za vsako dobro rešitev, kaj šele za tako dobra dejanja; metodologi so takoj pri roki.

Sistem je še naprej premišljen. Prav ob volitvah miss so se namreč v deželni enoti S. že prej dogovorili tudi o svojem notranjem, teritorialnem ključu za notranje razdeljevanje pravice in obveznosti do imenovanja in kandidiranja lepotic, pa seveda dolžnosti, ki jo mora s tem izpolnjevati posamezna manjša enota — recimo ji kar občina. Tudi tam naredijo vse pošteno in po abecedi. Tako bo, na primer, v letu 1989 dala lepotic občina R. Miss te občine bo postala miss dežele, ker pa je dežela na vrsti, da dá miss države, bo tako ta tovarišička tudi miss države; ostali namreč v zgornjih nadstropjih samo verificirajo taka imenovanja. In prav je tako, saj mora tudi občina kdaj priti na vrsto! Nerodno je le to, da ima ta država v celoti okrog 570 občin; toda vse bodo prišle na vrsto v teh letih, če bodo seveda še občine.

Verjetnost, da bo lepota celega države res najlepša iz katerekoli dežele v tej državi, je treba torej razdeliti z 8. To pomeni 100 odstotkov deljeno z 8; v matematiki bi rekli, da je osminka verjetnost, da bo najlepša res tudi lepota države. Za to je večja verjetnost, če je dekle iz tiste dežele, ki ima nekaj več prebivalstva, recimo do kakšnih 6 milijonov; verjetnost, da bo tisto leto, če je na vrsti, lepota res najlepša, se v tem primeru poveča celo na 32 odstotkov. Če pa te odstotke delimo

s približno 60 občinami v pokrajini S., se seveda verjetnost, da bo tovarišička iz občine R. in dežele S. predstavljala tudi resnično lepoto države, bistveno zmanjša — toda dogovor kljub temu še velja.

Strah me je in težko spim, ko razmišljam o tem, da je možno tudi v občini R. razdeliti prednost in pravico dogovorjene lepote še na krajevno skupnost, še bolj groza me je, ko ne vem, če že niso storili koraka naprej z delitvijo po blokkih. Celo sanjalo se mi je (ali pa mi je nekdo prišepnil), da je lepota iz leta 1989 na ta način že znana, saj v tisti krajevni skupnosti in v tistem bloku pravzaprav samo ena oseba lahko kandidira za ta čudoviti vsedrжавni položaj.

Podobno, vendar manj dosledno so seveda naredili tudi vrtiljak v planinski organizaciji cele države. Ta je dogovorjen, kot so se dogovorili neke v neki zvezni organizaciji. Ta določa tudi kadrovske politiko: treba je namreč paziti, da ne bi bil iz dežele S., na primer, v istem letu predsednik za planince, pa še za nogomet, pa še za rokomet, pa mogoče tretji še za košarko. Prišlo bi praktično do krize, če ne celo do česa hujšega, zato primerno usklajujejo taka početja.

Zadeva je bila tako dobra, da so jo uporabljali tudi v politiki. Seveda pa so politiki predvsem zaradi tega, ker imajo velik profesionalni aparat ter so nasploh bolj opremljeni, nekoliko manj pazili na to, da bodo stvari primerno razdeljene, pa se v zadnjem času ena od dežel v tej državi strašno hujuje, da nima dovolj zmagovalcev na nekaterih političnih položajih.

Stvari pri planincih pa so se kar dobro odvile: vsi so vedeli, kdaj pridejo na vrsto. Pa so v neki drugi organizaciji (nihče sicer točno ne ve kateri) ugotovili, da se je neko leto stvar zakomplicirala, ko so iz deželne enote S. imenovali predsednika — nogometaša in so morali torej tisto leto spremeniti tudi planinci svoj vrstni red. Nič neobičajnega: to so že večkrat počeli; ključni ostanejo in če je težava, se zamenjajo leta. Tako se je zgodilo, da so zaradi tega planinci iz najbolj gorate dežele (pa še okrog 100 000 jih je) začudeno gledali, kako je neka druga dežela, ki ima bistveno manj planincev, dala v tem času že dvakrat enoletnega predsednika, pa neka druga prav tako in tretja prav tako.

Vendar to ne kaže na slabost modela; temu se reče, da je sistem dober, samo izvajamo ga slabo. Značilno za to državo je namreč tudi to, da so sistemi dobri, samo izvajajo jih slabo. Že bližnji sosedi čez neki hrib pa mislijo (in se seveda zelo motijo), da je izvajanje sistemov sestavina sistema.

Ta sistem ima nekaj prednosti: izredni prihranki so se namreč pokazali. Še pred temi velikimi rotacijami so nekateri pla-

ninci-posamezniki z veliko kontinuiteto prisotnosti v teh zveznih organih po nepotrebnem povzročali nemir, organizirali velike akcije, zapravljali dragocena družbena sredstva za nekatere planinske pohode, za skupne investicije, se po nepotrebnem borili za nekatere popuste na železnicah, skrbeli mimogrede še za bratstvo in jedinstvo, ko so spravili za 14 dni planince iz različnih deželnih enot skupaj itd.

Sedaj to postopoma odpada. V enem letu se pravzaprav ne dá nič narediti, vsi čakajo samo na to, kdo bo sedel na čelo mize. Tako je pravzaprav prišlo do velikih racionalizacij tudi v planinstvu. Pogosto so namreč po nepotrebnem zapravljali denar, nekateri so se morali učiti jezike, da so sodelovali s kakšno organizacijo tam čez hribe, ki se imenuje UIAA. Ta čudoviti sistem, ki se mu reče ključ, se je zdaj pošteno izkazal: nič več ne hodijo tja čez hribe, nič več ne gredo na kakšne sestanke, spet niso prav nič pomembni tam čez in spet so tej družbi in sebi prihranili ogromno denarja. Ta model torej ni slab: izkazalo se je, da veliko prihranimo.

Vemo, da smo pri lepoticah tudi veliko prihranili; že tam čez hrib pa mora biti lepota seveda nekoliko drugačna, kot je dogovorjena — verjetno tudi lepa. Zaradi volitev, ki jih imajo namesto verifikacij, pa so ti sosedi že popolnoma obubožali.

Zadeva je bila dolgo časa zanimiva, amaterji so bili nad njo zelo navdušeni, kajti zlasti za amaterje je odlična in primerna. Pa še čudovito preprosta je: vsi bomo prišli na vrsto, vsi bomo neke vrste predsedniki — enoletni mandat je čudovita stvar.

Vendar se tej ureditvi v zadnjem času bližajo črni oblaki: popravljajo statute, spremembe pa prihajajo pravzaprav iz iste vzhodne smeri, iz istih koordinacij. Tisti, ki so včasih ta čudoviti model (čep prav tudi na silo, vendar z veliko spretnostjo) vsilili planincem, zdaj trdijo, da je stvari treba spremeniti.

Zaenkrat seveda ne bo prehudo; mogoče bodo podaljšali mandat, ključev pa zagotovo ne bodo odpravili.

Komisija, ki jo je Glavni odbor PZS pooblastil, da določi višino celoletne naročnine na Planinski vestnik za tiste naročnike, ki bi jo plačali do konca maja, molči kot grob: ne pove niti tega, koliko bi znašala naročnina, niti tega, da si je ob sedanji inflaciji ne upa določiti. Tako lahko samo svetujemo: sami obračajte denar tako, da si boste ob polletju lahko plačali naročnino za PV do konca leta. — Še vedno pa lahko domnevamo, da člani komisije ne berejo PV, sicer bi na naše tožbe kakorkoli reagirali.